

DE KATHAGER BEEMDEN

S.M.A. Keulen, Mesweg 10, 6336 VT Hulsberg

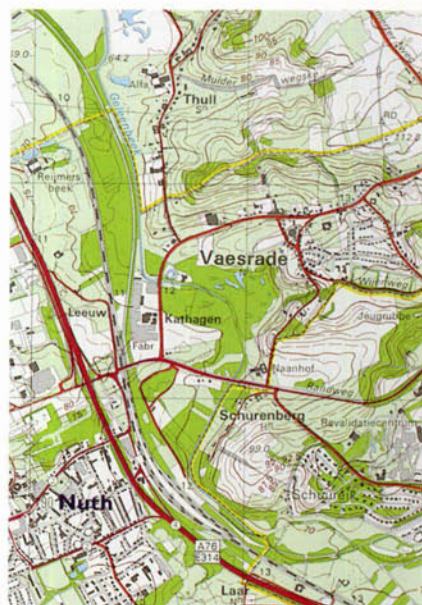
De Kathager Beemden zijn in 1990 vanwege de aanwezige zeer hoge natuurwaarden door het Ministerie van LNV aangewezen als Beschermde Natuurmonument. In het gebied komen meer dan 400 hogere plantensoorten voor en talloze diersoorten. In dit artikel wordt een korte omschrijving van de flora en fauna van deze beemden en de omliggende terreinen gegeven.

LIGGING EN BESCHRIJVING

De Kathager Beemden zijn gelegen in Vaesrade, gemeente Nuth, aan weerszijden van de Geleenbeek (figuur 1). Het circa 40 hectare grote terrein is geheel omsloten door wegen. Hierbinnen ligt ongeveer 25 ha natuurgebied (het eigenlijke natuurmonument) en 15 hectare agrarisch gebruikte grond. Langs de wegen vindt men hier en daar een woning, aan een gesloten bebouwing vormend aan de Vaesrader- en Naanhofferweg. De beemden liggen ingeklemd tussen de autoweg A76 en bebouwing van Hoensbroek en Vaesrade, ecologische verbindingroutes zijn er praktisch alleen langs de Geleenbeek.

Het natuurgebied (figuur 2) is grotendeels in bezit van Natuurmonumenten, het terrein is niet opengesteld voor publiek. Het centrale deel van het gebied ten noordoosten van de Geleenbeek bestaat uit ondiep, open water. Langs de randen gaat dit over in zeggemoeras, lokaal gedomineerd door riet. Hierom-

heen ligt een gordel van Elzenbroekbossen op een venige bodem. Aan de noordelijke, zuidelijke en westelijke zijde liggen aansluitend op de vlakke dalbodem löss akkers en weilanden. Aan de oostzijde liggen steile hellingen, het hoogteverschil met het beekniveau bedraagt maximaal ongeveer 45 meter. Hier zou een hellingbos met zware Eiken en Beuken kunnen groeien, maar door verstoringen tot zelfs in recente tijd is dit slecht tot ontwikkeling gekomen. Aan de zuidoostelijke zijde ligt tussen de broekbossen en de helling een langgerekte strook grasland. Deze strook is ten gevolge van de aanwezigheid van veel kwel sinds het begin van deze eeuw (1900), en mogelijk veel langer, als hooiland gebruikt. Hiervan ligt een deel op zandige veengrond, hogerop volledig overgaand in zand. Op deze plaats zijn vochtige schraalgraslanden ontstaan met een zeer hoge botanische waarde. Waar de bodem veniger en natter is, is wat hellingveen aanwezig, hogerop overheerst de groei van riet.

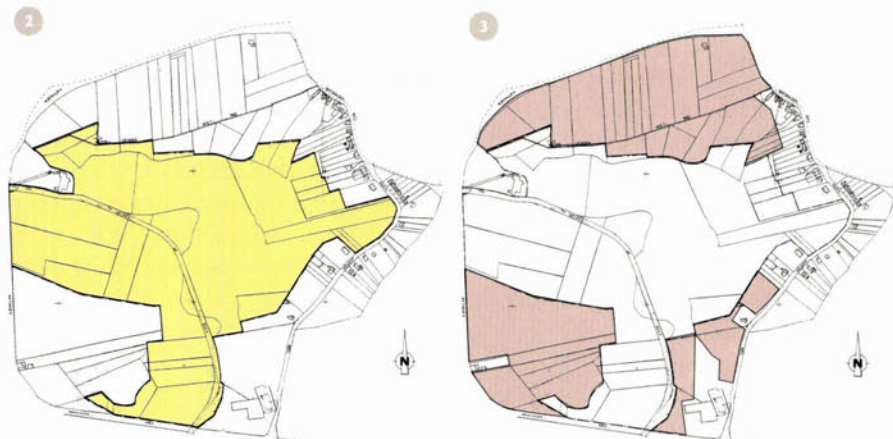

FIGUUR 1
Ligging van de Kathager Beemden
(uit: Topografische Atlas).

De agrarisch gebruikte gronden zijn alle aangewezen als reservaatgronden onder de Relatienota (figuur 3), van deze gronden heeft Natuurmonumenten nog weinig kunnen verwerven. Het agrarisch gebruik van de reservaatgronden loopt sterk uiteen. Van verrijgde bloemrijke weilanden langs de beek tot maisakkers op de wat hoger gelegen delen en van zwaar overgrasde paardenweides tot fraaie, cultuurhistorisch belangrijke, hoogstamweilanden.

WATER IN DE KATHAGER BEEMDEN

De Geleenbeek doorsnijdt het gebied van het zuiden naar het westen. De beek is in de jaren dertig rechtgetrokken, maar de oevers werden toen niet vastgelegd. Het oude, meanderende karakter is daarbij verloren gegaan, maar uiterlijk werd de beek geen geweld aangedaan. Het bleef een aantrekkelijke laaglandbeek met steile löss oevers en veel slibbankjes, omzoomd door bomen. De beek was sterk vervuild, het afvalwater van de kolenwasserij van de Staatsmijn Emma werd erop geloosd evenals het rioolwater van vele bovenstrooms gelegen, Heerlense wonin-

FIGUUR 2 EN 3
Het natuurmonument Kathager Beemden (2)
en de reservaatgebieden (3).

gen. Eind jaren zeventig verbeterde de kwaliteit van het water sterk, de wasserij was al vele jaren geleden gesloten en de rioolwaterzuivering deed de rest. Door de soms grote piekafvoeren in de lente overstroomde de beek het gebied regelmatig. Daarbij werd vruchtbaar slib afgezet, maar ook nog veel

FIGUUR 4
De Geleenbeek in oude glorie.

FIGUUR 5
Verbeterde Geleenbeek.

cultuurlandschap naar natuurgebied in een stroomversnelling bracht.

In een brede zone rondom de beek en het open water zijn er veel bronnen te vinden, er zijn er meer dan 100 gekarteerd. Deze bronnen variëren van echte puntbron tot diffuus afwaterende kwelplek. Ook in deze zone is het moeilijk boeren. Er zijn restanten aanwezig van Elzenbroekbos waarin de bomen geregeld op circa 60 cm boven de grond werden afgezet. In deze zone liggen ook de schraalgraslandjes die door een natte bodem niet voor beweiding geschikt zijn.

VERSCHILLENDE BIOTOPEN

In de ondergrond van de Kathager Beemden komen miocene zanden voor. In het oostelijke deel komen deze aan de oppervlakte als gevolg van de aanwezigheid van een breukenstelsel, een onderdeel van de Benzenradebreuk. Tussen de zanden in zijn waterondoorlaatbare lagen geschakeld; waar deze in de hellingen dagzomen zijn bronnen aanwezig. Het opwellende water is hier baserijk, in tegenstelling tot elders in de Kathager Beemden. Zo ziet men hier op korte afstand van elkaar de uitwerking van vele verschillende abiotische factoren: löss, zand of veen, baserijk tot basenarm, van sterk beschaduwde tot zeer zonnig, zeer nat tot zeer droog, vlak tot sterk hellend, van rijk aan voedingsstoffen tot zeer arm, met verschillende exposities, enzovoorts. Natuurlijk zijn er vele overgangssituaties. Combinatie van deze factoren levert in de Kathager Beemden een lap-

vervuilende stoffen. Eind jaren tachtig is de Geleen opnieuw "verbeterd". Ze is omgevormd naar een beek, opgesloten in een keurslijf van breuksteen tussen dijken van circa drie meter hoogte. Niet alleen bereiken de vervuilende stoffen nu niet meer de beemden, maar meanderen is onmogelijk geworden en overstromingen zullen nog maar zelden voorkomen, waarmee de dynamiek uit het natuurgebied verdwenen is.

Het open water in het rechterdeel van het natuurmonument bestaat uit enkele kleine, met elkaar verbonden plassen. In het verleden ontstond er open water in dit gebied als een meander van de Geleenbeek afgesneden werd. Restanten van dergelijke meanders zijn in het terrein nog te herkennen. De tweede factor die een rol hierin speelde was de wens van de toenmalige eigenaar, over wat viswa-

ter te kunnen beschikken. Met een graafmachine en een grote mechanische lier werd de bodem verlaagd en werden bomen en struiken uit het moerassige terrein verwijderd. De aanwezigheid van grote mijngangen onder dit gebied is echter van doorslaggevend belang geweest voor het ontstaan van open water. Naar eigen metingen is het gebied na 1960 circa 0,8 tot 1 meter gezakt. De verlanding kon de bodemdaling niet bijhouden en zo ontstonden de grotere plassen. Deze laatste ontwikkeling is van cruciaal belang geweest voor het centrale deel van het gebied. De mogelijkheden om het in cultuur te houden namen sterk af en de natuurwaarden gingen daarbij met sprongen vooruit. Het gebied kende door het sterk wisselende waterregime een grote dynamiek, hetgeen de ontwikkeling van dit deel van de beemden van

FIGUUR 6
Puntbron.

pendeken van verschillende biotopen op en even zovele verschillende vegetatietypen. Vele bijbehorende dieren vinden hier dan ook een geschikte leefomgeving.

FLORA EN VEGETATIE

De Kathager Beemden zijn gelegen in het lössdistrict, het kleinste plantengeografische district van Nederland. Het district wordt gekenmerkt door loofbossen en beekdalen met daarbij behorende karakteristieke biotopen. Vele van deze biotopen zijn herkenbaar in de Kathager Beemden aanwezig. Langs de Geleenbeek komen geen bijzondere associaties of plantensoorten voor. De renovatie van de beek heeft te kort geleden plaats gevonden, bovendien is het water van de beek nog niet van optimale kwaliteit. Bij hoog water blijven veel plantenresten, zoals zaden, op de helling achter, hier worden veel adventieven aangetroffen.

Het open water in de beemden heeft ook geen karakteristieke elementen. Op wat kroos na komen er geen drijvende of ondergedoken waterplanten voor. De zoomvegetatie in de oeverzone wordt gedomineerd door Moeraszegge (*Carex acutiformis*). Lokaal heeft Riet (*Phragmites australis*) de overhand. Blauw glidkruid (*Scutellaria galericulata*), Watermunt (*Mentha aquatica*) en Moerasvergeet-mij-nietje (*Myosotis palustris*) komen hier veelvuldig voor.

Rond het open water in de verlandingszone is voornamelijk het *Salicetum albo fragilis* (Schietwilgenbos) tot ontwikkeling geko-

men. Hier en daar gaat het over in het *Alno Salicetum cinereae* (Associatie van Grauwe wilg en Els). In de zone met kwel, hierop aansluitend, komt in het overgrote deel de associatie *Carici elongatae* – *Alnetum* (Elzenbroek) voor. De elzenbroekbossen behoren tot de rijkste die er in de verre omtrek te vinden zijn. Het aantal soorten kruiden is er groot (zie tabel 1). Een aantal soorten zoals Zevenblad (*Aegopodium podagraria*), Pitrus (*Juncus effusus*) en Ridderzuring (*Rumex obtusifolius*) wijzen op verstoring, het gevolg van de nabijheid van een cultuurweiland. Maar spectaculair is vooral het voorjaarsaspect half april, als het hele bos tijdelijk wit ziet van de bloeiende Bittere veldkers (*Cardamine amara*). Op wat meer open, kwelrijke plekken kunnen de Moeraszegge (*Carex acutiformis*)

en de Bosbies (*Scirpus sylvaticus*) dan dominant zijn.

Lokaal zijn delen van de Elzenbossen overgegaan in het zeldzamere *Carici remotae* – *Fraxinetum* (Goudveil – Essensbos) met o.a. uitbundig groeiend Verspreidbladig goudveil (*Chrysosplenium alternifolium*) en het *Pruno* – *Fraxinetum* (Vogelkers – Essensbos). Aan de noord-oost zijde komen in deze bossen, vanwege de basenrijke kwel, geheel andere soorten voor zoals Bosbingelkruid (*Mercurialis perennis*).

Op de drogere delen, vooral op de hellingen, zijn kleine delen *Stellario* – *Carpinetum* (Eiken – Haagbeukenbos) en *Fago* – *Quercetum* (Beuken – Eikenbos) tot ontwikkeling gekomen. Vooral de overgang tussen deze bossen en het Elzenbroekbos levert botanisch gezien interessante grenssituaties op met o.a. Hangende zegge (*Carex pendula*), Boszegge (*Carex sylvaticum*) en Zwartblauwe rapunzel (*Phyteuma spicatum* subsp. *nigrum*). De bossen worden niet meer beheerd.

De grazige terreinen zijn moeilijker te karakteriseren. Wat de eerder genoemde milieufactoren betreft komen hier op een relatief klein oppervlak veel overgangen voor tussen de uitersten. De vegetatie is daarom nergens over een groot oppervlak eenvormig. Hier

FIGUUR 7
Elzenbroek met Bittere veldkers.

wordt volstaan met het beschrijven van de meest waardevolle schraalgraslanden. Deze graslanden worden vooral gekenmerkt door een rijke, aspect bepalende zeggevegetatie. Vooral kleinere soorten zoals de Bleke zegge (*Carex pallescens*), Schubzegge (*C. lepidocarpa*), Gele zegge (*C. flava*), Zwarte zegge (*C. nigra*) en Blauwe Zegge (*C. panicea*) komen hier veel voor. De laatste is plaatselijk zo aspect bepalend dat er in het voorjaar, zo rond half april een blauwe waas over de weilanden ligt, de karakteristieke kleur van blauwgrasland. Gezelschappen van deze delen van het terrein zouden gerekend kunnen worden tot het Parvocaricetea, de Klasse der kleine zeggen. Andere voor dit terrein kenmerkende soorten zijn: Blauwe Knoop (*Succisa pratensis*), Moerasstreepzaad (*Crepis paludosa*), Moerasdistel (*Cirsium oleraceum*), Kale Jonker (*Cirsium palustre*), Gevlekte orchis (*Dactylorhiza maculata*), Rietorchis (*Dac-*

tylorhiza majalis subsp. *praetermissa*), Kamvaren (*Dryopteris cristata*) en vele andere. Parnassia (*Parnassia palustris*), die veelal voor dit terrein genoemd wordt, is al twintig jaar niet meer waargenomen. Opvallend aan deze hooilanden, die al sinds mensenheugenis geen begroeiing met bomen of struiken kennen, is verder het voorkomen van vele bosplanten zoals Dalkruid (*Maianthemum bifolium*), Lelietje-van-dalen (*Convallaria majalis*), Gewone salomonszegel (*Polygonatum multiflorum*) en andere. Een verklaring voor deze vreemde situatie is niet gevonden.

BEHEER

Botanisch gezien zijn de schraalgraslanden de meest waardevolle delen van de Kathager Beemden. Voor zover te traceren zijn ze ze-

ker al sinds het begin van deze eeuw als hooiland in gebruik, mest werd niet toegepast. Voor beweiding, anders dan incidenteel met wat schapen, was de bodem te nat. In de jaren zestig werden de opbrengsten te marginaal, het agrarisch gebruik werd beëindigd. Het continu verschrallende beheer in combinatie met de unieke samenstelling van de kalkrijke bodems leidde tot opvallend soortenrijke graslanden, vooral de orchideeënrijkdom was opmerkelijk. A. Lambermont, een Heerlense tandarts, kocht deze graslanden vanwege de botanische waarde aan. Het eerder gevoerde beheer werd door hem voortgezet, maar geheel verstoken van hulp van de overheid of vrijwilligers bleek dit na een aantal jaren steeds moeilijker te realiseren. Eind zestiger jaren werden natuurverenigingen actief in dit gebied, zij namen de beheerswerkzaamheden over. In 1982, na de gemeentelijke herindeling, werd het terrein

TABEL I

Elzenbroekbos tussen Geleenbeek en cultuurweiland (112). Onderzocht oppervlak circa 100 m². Opname d.d. 4 mei 1985, door J. Koelink en S. Keulen. Voorkomen volgens de schaal van Tansley.

<i>Aegopodium podagraria</i>	Zevenblad	L	O
<i>Alnus glutinosa</i>	Zwarte els		A
<i>Caltha palustris</i>	Dotterbloem		F
<i>Cardamine amara</i>	Bittere veldkers	L	D
<i>Cardamine hirsuta</i>	Kleine veldkers		O
<i>Cardamine pratensis</i>	Pinksterbloem	L	D
<i>Carex acutiformis</i>	Moeraszegge	L	F
<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar		R
<i>Crataegus monogyna</i>	Eenstijlige meidoorn		R
<i>Dryopteris dilatata</i>	Brede stekelvaren	L	F
<i>Equisetum telmateia</i>	Reuzenpaardenstaart	L	F
<i>Filipendula ulmaria</i>	Moerasspirea	L	O
<i>Fraxinus excelsior</i>	Gewone es		R
<i>Galeopsis tetrahit</i>	Gewone Hennepetel	L	F
<i>Galium aparine</i>	Kleefkruid		F
<i>Humulus lupulus</i>	Hop		O
<i>Impatiens noli-tangere</i>	Groot springzaad		F
<i>Iris pseudacorus</i>	Gele lis	L	O
<i>Juncus effusus</i>	Pitrus		R
<i>Lamium galeobdolon</i>	Gele dovenetel	L	F
<i>Lamium maculatum</i>	Gevlekte dovenetel		F
<i>Myosotis palustris</i>	Moeras vergeet-mij-nietje	L	O
<i>Populus x canadensis</i>	Canadapopulier		O
<i>Prunus avium</i>	Zoete kers		I
<i>Prunus padus</i>	Vogelkers		I
<i>Ranunculus repens</i>	Kruipende boterbloem	L	F
<i>Ranunculus ficaria</i>	Speenkruid	L	F
<i>Ribes rubrum</i>	Aalbes		O
<i>Rubus fruticosus</i>	Braam	L	O
<i>Rumex obtusifolius</i>	Ridderzuring	L	F
<i>Salix alba</i>	Schietwilg	L	O
<i>Salix caprea</i>	Boswilg	L	O
<i>Sambucus nigra</i>	Gewone vlier		F
<i>Silene dioica</i>	Dagkoekoeksbloem	L	O
<i>Solanum dulcamara</i>	Bitterzoet		R
<i>Urtica dioica</i>	Grote brandnetel		A
<i>Viburnum opulus</i>	Gelderse roos		R
<i>Lonicera periclymenum</i>	Wilde kamperfoelie		R
<i>Oxalis acetosella</i>	Klaverzuring		R

Bovendien komen er nog diverse soorten grassen voor.

TABEL II

De landslakken van de Kathager Beemden.

<i>Clausilia bidentata bidentata</i>	Vale clausilia	bos
<i>Fruticola fruticum</i>	Struikslak	bos
<i>Lehmannia marginata</i>	Bos-aardslak	bos
<i>Monachoides incarnatus</i>	Bos-loofslak	bos
<i>Vertigo antivertigo</i>	Dikke korfslak	bos
<i>Aegopinella nitidula</i>	Bruine blinkslak	natte delen
<i>Aegopinella pura</i>	Kleine blinkslak	natte delen
<i>Carychium minimum</i>	Plompe dwergslak	natte delen
<i>Cepaea hortensis</i>	Witgerande tuinslak	natte delen
<i>Cochlicopa lubrica</i>	Glanzende agaathoren	natte delen
<i>Deroceras laeve</i>	Kleine akkerslak	natte delen
<i>Nesovitrea hammonis</i>	Ammonshorentje	natte delen
<i>Succinea putris</i>	(Gewone) barnsteenslak	natte delen
<i>Zonitoides nitidus</i>	Donkere glimslak	natte delen
<i>Carychium tridentatum</i>	Slanke dwergslak	natte delen + ruigte
<i>Arion ater rufus</i>	(Gewone) wegslak	natte weide
<i>Deroceras reticulatum</i>	Gevlekte akkerslak	overall
<i>Discus rotundatus</i>	Boerenknoopje	overall
<i>Oxychilus draparnaudi</i>	Grote glansslak	overall
<i>Trichia hispida</i>	(Gewone) Haarslak	overall
<i>Acicula fusca</i>	Gegroefde naaldslak	rietveld
<i>Cepaea nemoralis</i>	(Gewone) tuinslak	rietveld
<i>Columella aspera</i>	Ruwe korfslak	rietveld
<i>Columella edentula</i>	Tandloze korfslak	rietveld
<i>Euconulus fulvus</i>	Gladde tolslak	rietveld
<i>Punctum pygmaeum</i>	Dwergpuntje	rietveld
<i>Vertigo substriata</i>	Gestreepte korfslak	rietveld
<i>Vitrina pellucida pellucida</i>	Doorschijnende glasslak	rietveld
<i>Acanthinula aculeata</i>	Stekelslak	rietveld + bos
<i>Eucoberesia diaphana</i>	Oorvormige glasslak	rietveld + bos
<i>Helix pomatia</i>	Wijngaardslak	rietveld + bos
<i>Vertigo moulinsiana</i>	Zegge-korfslak	rietveld + bos
<i>Vitrea crystallina</i>	(Gewone) kristalslak	rietveld + bos
<i>Arion hortensis</i>	Zwarte wegslak	ruigte
<i>Arion intermedius</i>	Egel-wegslak	ruigte
<i>Arion silvaticus</i>	Bos-wegslak	ruigte
<i>Arion subfuscus</i>	Bruine wegslak	ruigte
<i>Limax maximus</i>	Grote aardslak	ruigte
<i>Vallonia excentrica</i>	Scheve jachthorenslak	weide

FIGUUR 8
Gevlekte en Breedbladige orchis.

FIGUUR 9
Gevlekte orchis, bloeiaar.

aan de gemeente Nuth toebedeeld. Vanaf die tijd zette het IVN-Nuth, in samenwerking met het IKL, het beheer systematisch op. De inmiddels met struiken begroeide delen van het terrein werden weer tot grasland gemaakt en het hooien werd voortgezet. Voor het afvoeren van het maaisel was geen oplossing gevonden, het werd op de diepst gelegen punten in het terrein verbrand. De hierbij vrijkomende voedingszouten werden met het oppervlaktewater rechtstreeks naar de Geleenbeek afgevoerd.

Deze situatie bestaat in feite nog steeds, met dit verschil dat Natuurmonumenten nu samenwerkt met het IVN-Nuth. De schraalgraslanden worden jaarlijks gemaaid, het maaisel wordt afgevoerd naar de lager gelegen bosrand en daar gecomposteerd. Niet de best wenselijke situatie, maar momenteel de best haalbare. Ook in de toekomst zal dit beheer zo voortgezet worden. Natuurlijk zijn er veel meer elementen in het gebied beheerd. Het voert te ver om die allemaal te noemen. Ook zijn er ontwikkelingen gaande die andere delen onder beheer zullen brengen, lees hiertoe bijvoorbeeld het artikel "Nieuwe ontwikkelingen in de Kathager Beemden" (KEULEN, 1999b). Het gevoerde en te voeren beheer moet leiden tot "behoud, herstel en zo mogelijk verdere ontwikkeling van de natuurwetenschappelijke betekenis van de Kathager Beemden in het algemeen en van de schrale, vochtige hooilanden en het hellingveen in het bijzonder", zoals dit verwoord is in de beheersvisie (PRICK, 1989). Gezien de resultaten lijkt dit te lukken!

FAUNA

De aanwezigheid van zoveel verschillende soorten biotopen brengt met zich mee dat in dit gebied zeer veel verschillende soorten planten en dieren voorkomen. Daar in dit beperkte gebied de omvang van elk biotoop gering is, neemt de kwetsbaarheid ervan sterk toe.

Elke groep van organismen die er onderzocht wordt levert grote verrassingen op. Zeer uit-

gebreide soortenlijsten vermelden veel weinig voorkomende soorten en meestal enkele uiterst zeldzame. De lijst van broedvogels toont meer dan 100 soorten. De grotere zoogdieren, zoals Vos, Wezel, Bunzing, Steenmarter en Egel zijn er algemeen. Ook amfibieën zoals de Bruine kikker, Gewone Pad en Alpenwatersalamander komen er veel voor, evenals soorten uit het Groene kikker complex waaronder de Kleine groene kikker. Voor reptielen is het gebied minder geschikt, maar de voedselarme, zonnige delen met een open vegetatie bieden leefmogelijkheden voor de Levendbarende hagedis en de Hazelworm.

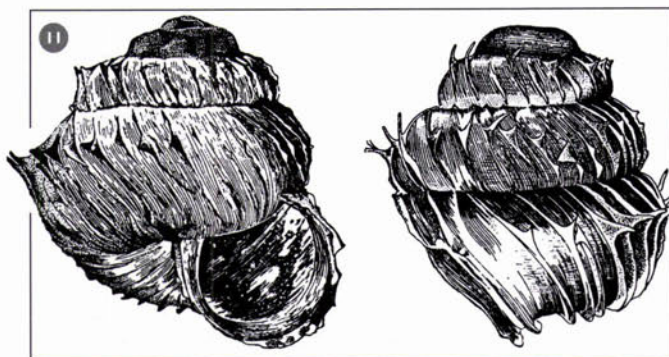
De ongewervelden zijn er nog weinig onderzocht, met één uitzondering: de weekdieren. Als voorbeeld van de rijkdom van het gebied zullen van deze groep de landslakken nader bekeken worden. In Nederland komen ongeveer 100 soorten landslakken voor. Een aantal soorten komt alleen in zeer bepaalde biotopen voor, zoals de duinen of kalkgraslanden. Neemt men deze niet in beschouwing dan blijven er circa 80 soorten over, waarvan ongeveer de helft in de Kathager Beemden wordt aangetroffen (tabel II). Hierbij zijn zeer bijzondere soorten.

De Gegroefde naaldslak (*Acicula fusca*) is bekend van het Malensbos, gemeente Vaals, maar is daar al jaren niet meer aangetoond. Waarschijnlijk is de vindplaats in de Kathager Beemden de enige in Nederland.

De Zegge-korfslak (*Vertigo moulinsiana*) is een

FIGUUR 10
Levendbarende hagedis.

FIGUUR 11
Stekelslak.FIGUUR 12
Gegroefde naadslak.FIGUUR 13
Zegge-korfslak.

bied direct langs de beek deels moeten ontgronden tot circa 75 cm diepte. Alleen dan blijft er voldoende dynamiek in dit fraaie natuurgebied om de enorme diversiteit in flora en fauna te behouden.

DANKWOORD

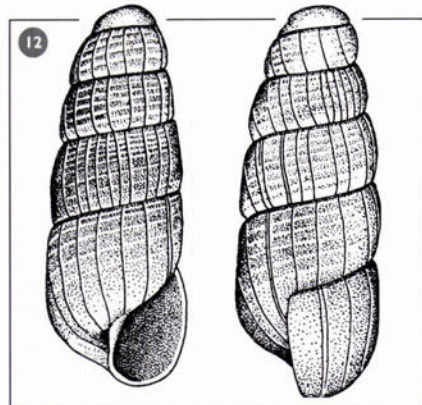
A. Keulen bedank ik voor het vertalen van de samenvatting.

SUMMARY

The article discusses the "Kathager Beemden", a nature reserve in the municipality of Nuth in the South of the Dutch province of Limburg. The reserve comprises alder carr, wooded hillsides, damp meadowland, arable land and pasture, it is transected by the Geleenbeek. The extremely reserve's flora and fauna are both rich, and especially the nutrient-poor meadows are of great botanical importance. The most important areas within the reserve have been acquired by Natuurmonumenten, the Dutch Nature Conservancy Trust.

LITERATUUR

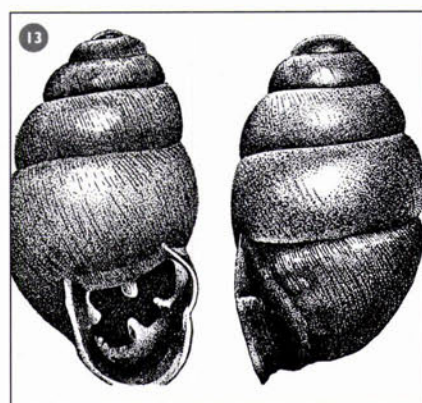
- ADAM, W., 1960. Faune de Belgique. Mollusques. Tome I. Mollusques terrestres et dulcicoles. Bruxelles; Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique.
- GITTENBERGER, E. ET AL., 1984. De landslakken van Nederland. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- KEULEN, S., 1984. De Kathager Beemden. Uitgave IVN-Nuth.
- KEULEN, S., 1985. Korte beschrijving van de Kathager Beemden. Uitgave IVN-Nuth.
- KEULEN, S., 1998. De Zegge-korfslak, *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849) (Gastropoda, Pulmonata) in Nederland. Correspondentieblad van de Nederlandse Malacologische Vereniging 300: 2-9.
- KEULEN, S., 1999A. De Kathager Beemden. De Natuurgids, 37: 105-107.
- KEULEN, S., 1999B. Nieuwe ontwikkelingen in de Kathager Beemden. De Natuurgids, 37: 107-108.
- MEIJDEN, R. VAN DER, ET AL., 1990. Flora van Nederland. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ, 1989. Aanwijzing als beschermd natuurmonument van de "Kathager Beemden". NM-89-778.
- NMF, 1988. Beschrijving ten behoeve van de voorlopige aanwijzing van de "Kathager Beemden", gemeente Nuth, als beschermd natuurmonument in het kader van de Natuurbeschermingswet 1967 (concept).
- PRICK, R., 1989. Beheersvisie voor het beschermde natuurmonument Kathager Beemden. Consulentenschap NMF, Roermond.
- WESTHOFF, V. & A.J. DEN HELD, 1975. Plantengemeenschappen in Nederland. Thieme, Zutphen.

tel (*Urtica dioica*).

De Oorvormige glasslak (*Eucobresia diaphana*) komt alleen in Zuid-Limburg en bij Nijmegen voor. De soort komt veel voor in het Elzenbroekbos.

De Tandloze korfslak (*Columelle edentula*) komt voornamelijk in de Hollandse Duinen en Zuid-Limburg voor. In de Kathager Beemden is de soort vooral op Moeraszegge (*Carex acutiformis*) te vinden. Al deze soorten wijzen erop dat de Kathager Beemden een bijzonder milieu vormen, de slakken zijn hiervoor indicatoren bij uitstek.

DE TOEKOMST

Op het gebied van ruimtelijke ordening liggen er nog wat erfenissen uit het verleden: particulier belang (in cultuur brengen van natuurgebied) versus algemeen belang (natuurwaarden versterken). De overheid werkt traag, maar langzaam worden de grenzen scherper getrokken en wordt voor een ieder duidelijk wat wel en wat niet kan.

Behalve het maaien en hooien van de graslanden en de aanleg van enkele poelen is er de laatste vijf jaar geen beheer meer uitgevoerd. De noodzaak hiertoe ontbreekt ook, daar waar de natuurlijke processen leiden tot het gewenste resultaat, moet men niet ingrijpen. Met maaien en zo mogelijk het maaisel afvoeren kunnen de schraalgraslanden in stand gehouden worden. Dit beheer wordt voortgezet, het loslaten zou tot een enorme floristische verarming van het gebied leiden.

In de toekomst zal er echter een meer fundamentele keuze gemaakt moeten worden. De verlandingsituaties vormen, naast de hooilanden, de meest waardevolle biotopen in dit gebied. Om ze te behouden zal men óf het gebied sterk moeten uitbreiden en de Geleenbeek weer moeten laten meanderen óf zal men eenmaal per circa 50 jaar het ge-

van de weinige gastheerspecifieke slakken. De soort komt voornamelijk voor op Moeraszegge (*Carex acutiformis*) en leeft van parasitaire schimmels die deze plant aantasten. De slak is in Nederland vrijwel beperkt tot het Geleenbeekdal, in de Kathager Beemden is een van de grootste populaties aanwezig. In Europa wordt deze soort met uitsterven bedreigd.

De Gestreepte korfslak (*Vertigo substriata*) komt in Nederland niet veel voor en is in Limburg zeer zeldzaam. In de Kathager Beemden leeft deze soort in het rietland. De Struikslak (*Fruticola fruticum*) komt alleen in Zuid-Limburg voor in een klein aantal populaties. Hier leeft een zeer grote populatie in een nat, vrij open wilgenbos, voornamelijk op Brandne-